

I. Charakterystyka miejscowości

a. Historia

Wieś ta od średniowiecza była własnością cystersów koronowskich. Po pokoju augsburskim w 1555 r. na ziemiach polskich, za namową Kanclerza Jana Zamojskiego zaczęli osiedlać się holenderscy protestanci-mennonici. Osiedlają się oni w Dolinie Wisły, również w naszych Strzelcach. Osadnicy wnieśli powiew nowoczesnej wiedzy technicznej, szczególnie w dziedzinie melioracji i odzyskiwaniu podmokłych terenów dla uprawy ziemi. Domostwa ich były usytuowane przy drodze, na sztucznych wzniesieniach terenu.

Gród w Strzelcach Dolnych został zbudowany na przełomie VII i VIII wieku, natomiast jego zmierzch należy wiązać najpewniej z taką tragedią jak pożar. Natrafiono bowiem na warstwę spalonego drewna z I połowy XII wieku. Miało to zapewne związek z rokiem 1113 w którym Bolesław Krzywousty zdobył na Pomorzanach Wyszogród (obecny Fordon) i wg. Galla Anonima : *"Gród ów zajął Bolesław w ciągu ośmiu dni i przez następne osiem dni pozostał w nim, by go umocnić i (na stałe) zatrzymać w swych rękach; a pozostawiwszy tam załogę, ruszył stamtąd i obległ drugi gród"*. (Kronika Galla Anonima, str. 171). Tym drugim grodem były prawdopodobnie Strzelce Dolne a dopiero potem Nakło, które w odróżnieniu od Strzelec, jest wymienione przez Galla. Teren tutaj posiada własności klimatyczne zbliżone do klimatu podgórskiego. Sprzyja to wcześniejszej wegetacji roślin. Od północy teren okalają wzgórza polodowcowe, stwarzając dogodne warunki do rozwoju bogatej roślinności na stokach skarp i łąkach.

W Strzelcach Dolnych znajduje się grodzisko wczesnośredniowieczne z końca VII w. do początku XII w. stożkowate, położone na krawędzi płaskowyżu w odległości ok. 500 m na wschód od drogi do Fordonu i ok. 80m od obecnego nurtu Wisły. W latach 1965-1970 prowadzono dokładne badania wykopaliskowe na tym terenie przez archeologów z Muzeum im. Leona Wyczółkowskiego z Bydgoszczy. Badane wczesnośredniowieczne grodzisko kształtem przypomina wydłużony stożek o średnicy od 65 metrów do 100-140 m. (Pozostałości tego grodziska przedstawiono na zdjęciu powyżej).

Podczas wykopalisk natrafiono na pozostałości wału obronnego który wynosił prawdopodobnie ponad 2 m. Wokół niego znajdowała się fosa o szerokości około 4 m. Natomiast po domostwach